

Hebben aandeelhouders te veel macht?

De affaires rond VNU, Stork en ABN AMRO hebben bij velen de gedachte doen ontstaan dat we met de macht van aandeelhouders in Nederland veel te ver zijn doorgeschoten. Deze gedachte is onjuist.

RUUD PRUIJM*

Laten we allereerst niet vergeten dat aandeelhouders tot en met 2004 in Nederland bijna niets te vertellen hadden en er, met name door de boekhoudschandalen, de gedachte is ontstaan dat het machtsevenwicht meer naar aandeelhouders moet worden verschoven. Tot 2004 was er zelfs sprake van een zogeheten *dutch discount* vanwege het feit dat aandeelhouders hier zo weinig invloed hadden. In nieuwe wetgeving in 2004 hebben aandeelhouders er twee nieuwe rechten bij gekregen:

1. Het recht van agendering

Aandeelhouders die alleen of samen ten minste één procent van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigen, krijgen het recht om het bestuur te verzoeken onderwerpen op de agenda van de aandeelhoudersvergadering te plaatsen. Bedoeling van de wetgever was dat aandeelhouders hierdoor konden bereiken dat er discussie plaatsvindt over voor hen belangrijke onderwerpen en dat niet alleen het bestuur de agenda bepaalt. Overigens is dit nieuwe artikel ingevoerd op advies van SER en bedoeld om de relatie tussen bestuur en kapitaalverschaffers te verbeteren. Internationaal lopen we op dit punt in de pas, omdat veel landen een dergelijk agenderingsrecht kennen.

2. Goedkeuring belangrijke bestuursbesluiten. Om de aandeelhouder meer bij de vennootschap te betrekken en meer zeggenschap te geven is geregeld dat besluiten die een 'belangrijke wijziging van de identiteit of het karakter van de vennootschap of de onderneming tot gevolg hebben zijn onderworpen aan de goedkeuring van de algemene vergadering van aandeelhouders'. Deze open norm zal in de jurisprudentie verder tot ontwikkeling moeten komen. In andere

landen als Engeland en Duitsland gold overigens al een dergelijke regeling. Volgens de Memorie van Toelichting volgt het kabinet ook hiermee het SER-advies en is deze regel vooral bedoeld om de kapitaalverschaffers zeggenschap te geven in die besluiten waarmee de aard van het aandeelhouderschap wijzigt: hij gaat als het ware kapitaal verschaffen aan een wezenlijk andere vennootschap.

'Er gaan veel meer bedrijven failliet door mismanagement dan door activistische aandeelhouders.'

Men kan moeilijk volhouden dat op basis van deze twee nieuwe regelingen de aandeelhouders te veel macht gekregen hebben. Evenmin kan men stellen dat Nederland met de nieuwe regels uit de pas loopt met het buitenland. De werkelijke situatie is dat na rijp beraad en op advies van een belangrijk adviesorgaan als de SER, de wetgever besloten heeft de positie van de aandeelhouders op deze twee punten te versterken.

Wat het Britse hedge-fonds TCI bij ABN AMRO heeft gedaan is dan ook heel normaal. Sinds 2004 is elke aandeelhouder volgens het burgerlijk wetboek gerechtigd om te vragen onderwerpen op de agenda van de aandeelhoudersvergadering te plaatsen. Alleen als een zwaarwichtig belang van de vennootschap zich hiertegen verzet, hoeft dit agenderingsrecht niet te worden gehonoreerd. Deze regel heeft overigens niets te maken

met de gedragscode Tabaksblad, zoals velen onterecht denken.

Ook de Vereniging van Effectenbezitters is z'n boekje beslist niet te buiten gegaan. De vereniging vond de verkoop van LaSalle een belangrijke beslissing, die ter goedkeuring aan de aandeelhouders had moeten worden voorgelegd. De rechter geeft de vereniging daarin helemaal gelijk. Samenvattend: De aandeelhouders maken gewoon gebruik van de wettelijke regels. Regels die uitermate billijk zijn, niet onlogisch of onredelijk, en die met het buitenland in de pas lopen.

Ik heb al vaker betoogd dat er veel meer bedrijven failliet gaan door mismanagement dan door activistische aandeelhouders. ABN AMRO is een voorbeeld van een onderneming die, onder leiding van Rijkman Groenink, niet goed heeft gepresteerd en steeds achter bleef bij andere banken. Daar komt nog bij dat de strategie veel te ambitieus was en een aantal malen volledig is veranderd. Dat alles roept bij aandeelhouders niet bepaald het beeld op dat de onderneming bij het huidige bestuur in goede handen is.

De discussie hoort naar mijn mening dan ook niet te gaan over activistische aandeelhouders maar over het slechte presteren van het management en de raad van commissarissen in de afgelopen zeven jaar. Daarnaast ben ik van mening dat het bestuur en de commissarissen in het fusie- en overnameproces niet goed handelen, door een afwijzende houding ten opzichte van andere biedingen. Zij hebben de bank in de etalage gezet, en dat feit op zich is al voldoende om elk bod serieus te bezien en aan aandeelhouders voor te leggen. We moeten de discussie in ons land dan ook voeren over datgene waar het hier werkelijk om gaat: slecht management van een onderneming, waardoor deze kwetsbaar wordt en een prooi voor mogelijke overnames. Daar helpen geen nieuwe regels of wetgeving tegen, alleen het verantwoordelijk stellen van betrokkenen.

Noot

* Ruud Pruijm is emeritus hoogleraar informatiemangement Erasmus Universiteit Rotterdam.

'Volkomen controle kan, maar willen we ook?'

Volgens Marc van Hilvoorde is betaalbare 'volkomen controle' ('de Accountant' mei 2007, pagina 32) heel goed mogelijk, mits accountants, klanten en software-leveranciers maar samenwerken. De vraag is meer of de partijen wel echt willen.

MARC VAN HILVOORDE*

Ruud Veenstra pleit al jaren voor een andere controleaanpak: een 'spijkerharde' op steekproeven gebaseerde volkomen controle in plaats van de volgens hem 'boterzachte' op risico-inschattingen gebaseerde huidige aanpak. Volgens hem is dat mogelijk en niet te duur.

Accountants die spreken of schrijven over volkomen controle - what's in a name? - bedoelen niet altijd hetzelfde. Volkomen controle lijkt al heel dicht aan te liggen tegen 'volledige controle'. Maar als we ervan uitgaan dat volkomen controle betekent dat er wat exacter iets kan worden gezegd over de juistheid en volledigheid per jaarrekeningpost, is al heel snel duidelijk dat hier geen enkel probleem ligt. Het is inderdaad zeer wel mogelijk een volkomen controle uit te voeren. Dat was vroeger al mogelijk, nu en in de toekomst. Het relevante deel van de stelling betreft de efficiency. Kunnen we als accountant kleinere materialiteitsgrenzen hanteren, meer zekerheid geven en daar toch niet meer geld voor vragen?

Als de accountant zijn leaseauto naar de garage brengt voor een servicebeurt, ziet hij dat de monteur de auto aan een computer koppelt om een eerste indicatie te krijgen hoe het er met zijn auto voorstaat. De gegevens worden uitgelezen en de computer geeft het antwoord. Een onhandige monteur doet hier vijftien minuten over. Snel, efficiënt en goedkoop. Wonderlijk dat een accountant hier naar kan kijken zonder het gevoel te hebben dat het met zijn eigen werkzaamheden ook niet wat makkelijker zou kunnen. Wat dit voorbeeld wel duidelijk maakt, is dat er een aantal randvoorwaarden noodzakelijk is om gegevens uit te lezen die snel een indicatie geven van de status van de onderneming. Een volkomen controle veronderstelt namelijk dat de accountant meer doet met beschikbare data: meer gegevens-

gericht dan systeemgericht controleert. De garagehouder heeft genoeg aan één computerprogramma om alle gegevens voor een specifiek merk uit te lezen.

De auto beschikt over een standaardaansluiting waarmee de standaardgegevens worden aangeboden aan de computerapplicatie.

Om dit ook voor accountants mogelijk te maken zijn dus gestandaardiseerde gegevens nodig. De accountant moet met hetzelfde programma al zijn klanten kun-

'De praktijk is vergelijkbaar met de rij auto's in de ochtendspits.'

nen aftappen. Al zijn klanten moeten over eenzelfde aansluiting beschikken waarop de computer kan worden aangesloten, en de gegevens moeten op eenzelfde wijze kunnen worden geïnterpreteerd.

We hebben het hier over gegevensstandaarden. En standaarden bestaan bij de gratie van samenwerking; tussen accountants, softwareleveranciers en hun klanten. Maar zijn de accountants wel geïnteresseerd in samenwerking? Veel niet heel efficiënte werkzaamheden worden natuurlijk toch op de rekening netjes verantwoord en vervolgens betaald.

Er zijn de softwareleveranciers wel geïnteresseerd in samenwerking? Want als gegevens makkelijk kunnen worden afgetapt, kunnen de gegevens ook makkelijker van het ene systeem naar het systeem van de concurrent stromen.

En zijn de klanten wel geïnteresseerd in samenwerking? Ik ben benieuwd hoe het

management van een onderneming reageert op de accountant die zegt: "Vorig jaar kwam ik met tien man controleren, dit jaar met drie mensen met een doos met software onder de arm. En de rekening zal per volgend jaar met veertig procent gaan dalen. Maar dan moet u wel de volgende aansluiting realiseren."

Ik zie deze accountant nog niet met gejuich binnengehaald worden. Daarnaast blijft natuurlijk ook de vraag of ondernemingen wel echt transparant willen zijn. Ik kan mij zelfs voorstellen dat er maatschappelijke, Nederlandse belangen zijn om dat niet te willen zijn. In ieder geval niet transparanter dan de buitenlandse concurrentie.

Maar het goede nieuws is dus, dat een efficiënte en volkomen controle nog dit jaar zou kunnen worden ingevoerd als accountants, softwareleveranciers en hun klanten vandaag beginnen met samenwerken. De praktijk is echter vergelijkbaar met de rij auto's in de ochtendspits. Als iedereen tegelijkertijd het gaspedaal helemaal indrukt, en we dus allemaal honderd gaan rijden is de file weg zonder dat we brokken maken. In werkelijkheid echter trekt de accountant op, hij remt af voor zijn klant die wel heel veel afstand houdt tot zijn voorganger, en vervolgens moet de softwareleverancier achter ons ook weer in de remmen om niet tegen de accountant aan te botsen. Ondertussen hoort de accountant op de radio dat de files langzaam beginnen op te lossen.

Noot

* Marc van Hilvoorde is werkzaam bij de Belastingdienst en lid van het Wildschut-overleg. Dit stuk is geschreven op persoonlijke titel.

Reacties en bijdragen

De rubriek *Opinie* is een podium voor discussie. Wilt u reageren op een artikel in 'de Accountant' of zelf een kwestie aan de orde stellen die van belang is voor het beroep? E-mail naar: deaccountant@NIVRA.nl. Maximumlengte achthonderd woorden.

Uitslag webstelling

Volkomen controle is mogelijk en niet te duur.

	RA	Student	Overig	Totaal
Eens	12	7	5	24
Oneens	10	37	6	53

Ruud Veenstra pleit al jaren voor een andere controleaanpak: een 'spijkerharde' op steekproeven gebaseerde volkomen controle in plaats van de volgens hem 'boterzachte' op risico-inschattingen gebaseerde huidige aanpak. Volgens Veenstra is het een hardnekkig misverstand dat volkomen controle niet mogelijk is of uit kostenoverwegingen onhaalbaar. Zo'n robuuste controlebenadering zou volgens hem goed zijn voor het maatschappelijk verkeer, en daarmee ook voor de accountant (zie 'de Accountant' mei 2007).

Nog geen derde van de respondenten onderschrijft de stelling. Daarbij is opvallend dat de studenten veel negatiever oordelen dan de RA's. Een meerderheid van de RA's denkt dat volkomen controle wel mogelijk is. Van de studenten denkt slechts een op de zes dat. Duidt dit op vernieuwingsdrang onder de jonge garde, of juist op het ontbreken daarvan? Dat is moeilijk te zeggen. Is de risicoanalyse vernieuwend, of juist de door Veenstra bepleite aanpak? Bij die laatste speelt ICT een belangrijke rol, dat wel.

Hoe dan ook, de meningen staan diametraal tegenover elkaar. "Een utopie", schrijft iemand. "Het zou schijnzekerheid opleveren, de kosten zouden onevenredig hoog zijn en het zou praktisch gezien niet te realiseren zijn." Jules Muis denkt er blijkens een korte reactie hetzelfde over: "Volkomen controle is als *absolute assurance*: meer *absolute* dan *assurance*.

Velen denken dat de kosten zo'n aanpak toch onhaalbaar zullen maken: "Met de huidige gewijzigde regels rijzen de kosten al de pan uit. Laat staan met een volkomen controle, die mijns inziens niet tot de mogelijkheden behoort." Een ander denkt dat de kosten weliswaar hoog zullen zijn, maar "dat is het wel waard".

Sommigen plaatsen vraagtekens bij het 'volkomen' karakter van Veenstra's aanpak. Hoe verhoudt bijvoorbeeld het werken met steekproeven zich met het begrip 'volkomen', vraagt iemand.

"Ik beschouw het gegoochel met statistieken van Veenstra niet als een volkomen controle of iets wat daar maar in de buurt komt", stelt een ander. Maar de meningen verschillen: "Door middel van *audit automation* moet dit haalbaar zijn."

Wel worden nuancerings aangebracht: "Statistisch onderbouwde steekproeven kunnen alleen worden

ingezet indien voldoende *comfort* aanwezig is omtrent de volledigheid van de te onderzoeken populaties. Om de steekproeven effectief én efficiënt uit te kunnen voeren is risicoanalyse (in combinatie met cijferanalyse en beoordeling van AO/IB) richtinggevend."

De term 'volkomen' wekt ook wat verwarring, zo blijkt: "Volkomen controle ten aanzien van de bewering 'juistheid' is wellicht efficiënt mogelijk. Voor wat betreft de bewering 'volledigheid' (omzet/schulden) zie ik niet in hoe ik dit zou moeten doen." Het is geen makkelijk onderwerp, dat is duidelijk. Maar daarom niet minder belangrijk. Voor geïnteresseerden: een uitgebreide, vaktechnische uitleg van Veenstra's voorstellen is te vinden in MAB, december 2006.